

**Міністерство освіти та науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
імені Івана Зязюна
Inštitút Juraĵa Páleša v Levoči in The Catholic University in Ružomberok (Slovakia)
Institute of physiology and pathology of hearing (Poland)
International Center of Hearing and Speech MEDINCUS (Poland)
Всеукраїнський респіраторний клуб
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науково-методичний тренінговий центр соціального і
професійного розвитку людини
Науково-методична Лабораторія з охорони, розвитку та вдосконалення голосу
представників голосомовних професій**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

I Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції

**«ГОЛОС ПРЕДСТАВНИКІВ ГОЛОСОМОВНИХ ПРОФЕСІЙ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ»**

16 квітня 2019 року

Харків 2019

УДК 37.013:612.78
ББК 74.580.22

Збірник наукових праць I Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Голос представників голосомовних професій : актуальні проблеми, досвід та інновації» - Харків: ХНПУ, 2019. – 165с.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол №4 від 10.05.2019 р.*

Видається в електронному вигляді

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2019

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОСТАНОВКИ ВОКАЛЬНОГО ГОЛОСУ	97
<i>Бакай С.Ю.</i> Деякі аспекти впливу музикотерапії та вокалотерапії в сучасному педагогічному навчально-виховному процесі.....	97
<i>Буланова Т. М., Акинъшина Т. В.</i> Специфічні особливості вокальної роботи з вокально-хоровим колективом.....	105
<i>Беспалова І.Г.</i> Особливості функціонування жанру сучасної естрадної пісні 70-80 рр. ХХ століття.....	109
<i>Веремчук Т. В.</i> Педагогічний потенціал романсової лірики в контексті підготовки майбутніх викладачів вокалу.....	112
<i>Зеленюк П. А.</i> Пісенна творчість В. Івасюка в контексті розвитку української естрадної музики ХХ століття.....	115
<i>Золотарьова М. Р.</i> Традиції формування вокального стилю «bel canto».....	117
<i>Ковтун А.В.</i> Методика розвитку співацького голосу майбутніх вихователів.....	121
<i>Кузьмічова В.А.</i> Формування вокальної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва в класі постановки голосу.....	125
<i>Медко К. В.</i> Вплив та значення вокалізів для формування співацьких навичок дитини.....	130
<i>Осіпок Д. І.</i> Формування культури співу майбутнього викладача музичного мистецтва.....	135
<i>Попова О. В.</i> Розвиток вокально-хорових здібностей учнів ДМШ на початковому етапі навчання.....	138

традицію в модальність української модерної культури. Його багатогранна й високовартісна пісенна спадщина і нині єднає українців у світі.

Список використаних джерел

1. Кияновська Л. О. Галицька музична культура ХІХ – ХХ ст.: навч. посіб. Чернівці: Книги –ХХІ, 2007. – 424 с.
2. Івасюк В. Відлуння твоїх кроків.... / В. Івасюк. – Львів: ВД «УкрПол», 2011. – 240 с.
3. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: автореф. дис. ... канд. мистецтв-ва: спец. 17.00.03 / Т. М. Рябуха. – Х., 2017. – 18 с.

Золотарьова М.,
магістр факультету мистецтв
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
(м. Харків, Україна)

ТРАДИЦІЇ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОГО СТИЛЮ *BEL CANTO*

Белькάνто (італ. *bel canto*, де *bello* – гарний, *cantare* – співати) – техніка віртуозного співу, яка характеризується плавним переходом від одного звуку до іншого, природнім звукодобуванням, насиченим та рівномірним звуком у всіх регістрах.

Стиль *bel canto* виник в Італії на початку ХVІІст. і був пов'язаний із формуванням жанру опери, в якому перед співаком ставала проблема слова, фразування, передачі тонких нюансів поетичного тексту, красі вокалізації, гнучкості, легкості й рівності звучання, віртуозному володінню голосу. Арія як основна вокальна форма в опері дала можливість співакові продемонструвати свої найкращі природні якості та найвищу майстерність. Видатними виконавцями цього стилю у другій половині ХVІІ ст. в Італії були Б. Феррі, Ф. Пістоккі, П. Тозі, А. Страделла, які займалися не тільки виконавською діяльністю, а також були педагогами і композиторами.

Проблеми формування стилю *bel canto* були висвітлені у трактатах Тозі (1723), Манчіні (1774) і Манштейна (1834). Особливу увагу педагогів привертало питання розвитку рухливості голосу, віртуозним пасажем і мистецтву орнаментики, а володіння вокальною технікою було необхідною умовою при виконанні повільних розділів оперних арій. Головними елементами вокальної техніки, які описані у трактатах є: *portamento di voce*, *messa di voce*, вокальні прикраси *appoggiatura*, *acciacatura*, *mordent*, *gruppetto*. Таким чином було закладено підґрунтя італійського *bel canto*, обумовленого як умовами нового музичного жанру – опери, так і фонетичною характерністю італійської мови [1].

Надзвичайної віртуозності набуває оперний спів у XVIII столітті в період панування на оперній сцені співаків-кастратів або сопраністів, які виконували сопранові та контральтові партії та володіли силою і красою звуку, надзвичайною віртуозністю й музикальністю.

У музично-історичних дослідженнях мистецтвознавців Ю. Волкова, І. Драч, О. Стахевича поняття *bel canto* трактувалося досить широко: «Як вокально-виконавська школа, стиль композиторської творчості та педагогічна традиція. Три складові «прекрасного співу» розглядалися, як правило, окремо. В останні десятиріччя з'явилися роботи, де висловлюється думка про те, що різні компоненти *bel canto* впливали один на одного, деколи розвивалися синхронно, багато в чому визначаючи злет і падіння оперного жанру в Італії (П. Луцкер, І. Сусідко, О. Стахевич)» [4, с. 10].

О. Стахевич вважає, що природні вокальні дані необхідно розвивати через усвідомлене управління диханням; звукоподачою у високій співочій позиції, завдяки чому спів набуває бажаного природного звучання; рівністю звучання всіх ділянок діапазону, яке не порушується при переході з одного регістра до іншого та надає вокалізації особливої гнучкості та пластичності. Мистецтвознавець наголошував, що формуванню стилю *bel canto* сприяють загальноприйняті дидактичні методи вокального навчання, за допомогою яких педагог спираючись на свідомість і активність студента озброює його

знаннями, вміннями і навичками і одночасно сприяє її виховання та розвитку, а саме: фонетичний, метод показу та наслідування, усного пояснення [2].

На думку музикознавців Б. Гнидь, А. Хоффман *bel canto* вимагає від виконавців володіння новими технічними прийомами, збагаченням тембрової палітри голосу, рівність голосу протягом усього діапазону, абсолютний контроль за диханням (*filari suono*), володіння технікою *legato*, умінням імпровізувати. Арії майстрів *bel canto* є педагогічно доцільними у сучасній вокальній освіті майбутніх виконавців.

Найбільш детально процес навчання стилю *bel canto* розглядала А. Хоффман. Вона вважала, що навчання вокалу в стилі *bel canto* має проходити під час курсів вокальної підготовки, вивченню оперних партій, освоєння сценічної майстерності, історії оперного мистецтва, основ вокального дихання [4]. Автор підкреслювала, що плівка під нижніми ребрами, яка відділяє черевну порожнину від грудної, допомагає набирати великий резерв дихання. Утримуючи повітря діафрагмою і пресом, виходить певна «повітряна подушка», за допомогою якої повітря поступово виходить назовні, тим самим коливає зв'язки, які розташовані в гортанній порожнині як дві ниточки, і в результаті цього виникає звук. Володіння диханням є основою стилю *bel canto*.

Іноземні дослідження з вокального виконавства *bel canto* є життєописи видатних співаків (Джоан Сазерлент, Монсерат Кабальє, Марія Каллас, Сергій Лемешев, Белла Руденко, Євгенія Мірошніченко, Микола Гяуров та багато інших) світової оперної вокальної культури на ґрунті італійської манери звукоутворення, стилю виконання, зосереджує Центр удосконалення оперних артистів, створений при *La Scala*. Він підкреслює міжнародний статус театру такого, що, плекаючи традиції італійського *bel canto*, внаслідок швидкісної глобальної інформаційності сучасного суспільства, сприяє виробленню єдиного еталону звучання голосу в академічній манері.

Отже, ґрунтуючись на об'єктивних наукових відомостях про традиції *bel canto*, сучасний педагог на заняттях у класі постановки голосу повинен ставити чіткі завдання під час усного пояснення, даючи образні визначення

характеру співочого звуку, які пов'язанні не тільки зі слуховими, а й із зоровими, резонаторними, м'якими м'язовими відчуттями.

Список використаних джерел

1. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва / Б. П. Гнидь. – К.: НМАУ, 1997. – 319 с.
2. Стахевич О. Г. Вчення про співацький голос в оперній культурі Італії XVII – середини XIX століть: автореф. дис. ... канд. мистец-ва; спец: 17.00.02 «Музичне мистецтво» / О. Г. Стахевич. – К., 1993. – 20 с.
3. Кузьмічова В. А. Методи навчання у вокальній школі Росії XIX століття / В. А. Кузьмічова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип.15 (20). – С. 88 – 93.
4. Хоффманн А. Е. Феномен *bel canto* первой половины XIX века: композиторское творчество, исполнительское искусство и вокальная педагогіка: автореф. дис. ... канд. искусств.; спец.: 17.00.02 «Музыкальное искусство» / А. Е. Хоффманн. – М., 2008. – С. 36.

Ковтун А.В.

*канд. пед. наук, доцент кафедри
естетичного виховання і
технологій дошкільної освіти
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
(м. Харків, Україна)*

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ СПІВАЦЬКОГО ГОЛОСУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Глибокі соціальні, духовні та економічні зрушення, що відбуваються сьогодні в Україні, поставили систему освіти в ряд найважливіших соціальних інституцій. За цих умов особистість педагога, вихователя, якість його професійної діяльності набувають особливої значущості. Основні вимоги до педагогічних кадрів і рівня їхньої підготовки знайшли